

Elinkeinoelämän keskusliitto

Teollisuus uudistuu jo, uudistuuko Suomi?

Kasvun manifesti yritysten
toimintaympäristön uudistamiseksi

Teollisuus uudistuu jo, uudistuuko Suomi?

Kasvun manifesti yritysten
toimintaympäristön uudistamiseksi

Suomalainen teollisuus uudistuu jo. Nyt myös politiikkaan ja työmarkkinoille tarvitaan radikaali muutos. Suomen tulevaisuutta tulee rakentaa pitkällä sihdillä, kunnianhimoisesti yli hallituskausien:

- 1** Verotuksen ja sääntelyn liipaisinsormi saatava vihdoin kuriin.
- 2** Kannustetaan uusia ideoita sekä osaavia ja innostuneita tekijöitä: investoidaan tutkimukseen, koulutukseen ja kansainvälistymiseen.
- 3** Otetaan kaikki tehot irti tuotantopanoksista – antaa energian, rahoituksen ja datan virrata. Eikä logistiikasta ole varaa tinkiä.
- 4** Työmarkkinat kasvun esteestä kasvun mahdollistajaksi.

Yritykset tekevät osansa ja sitoutuvat kehittämään kilpailuvalttejaan tehostamalla verkottumista, uudistamalla johtamista sekä investoimalla teknologiaan ja uusiin liiketoimintamalleihin.

Sisällysluettelo

Esipuhe	s. 3
Suomalainen toimintaympäristö: Takana loistava tulevaisuus?	s. 4
Teollisuus uudistuu: Läpi rakennemurroksen ja uusiin asemiin	s. 6
Salaista menestystä: Markkinajohtajaksi erikoistumalla	s. 12
Elinkeinoelämän hankkeita: Kohti tulevaisuuden kilpailuvaltteja	s. 14
Toimintaympäristö kuntoon: Suomesta menestyvän teollisuuden koti	s. 16
Yhteenveto: Kasvun manifesti	s. 21
Sparrausryhmän kokoonpano	s. 22
Lähteet	s. 23

600 000 työpaikkaa vaakalaudalla

Suomen kansantalouden menestystarinan tähti, valmistava teollisuus, on taitekohdassa. Maailmanlaajuinen talouskriisi, globaali kilpailu, uudet teknologiat ja kuluttajakäyttäytymisen muutokset edellyttävät teollisuudelta nopeaa uudistumista niin meillä kuin muissakin länsimaissa. Teollisuuden liiketoimintamallit muuttuvat, samoin markkinat. Tällöin myös pääkonttorin, tuotekehityksen ja valmistuksen sijaintia on pakko pohtia uudelleen.

Tämä haastaa Suomenkin valitsemaan: annetaanko teollisen osaamisen valua muualle vai pyritäänkö määrätietoisin toimin kehittämään sen toimintaedellytyksiä?

Valmistavan teollisuuden osuus Suomen bruttokansantuotteesta on romahtanut 23 prosentista (2007) noin 15 prosenttiin (2013). Erityisesti tämä on näkynyt viennin laskuna. Elintasossamme ei ole näkynyt vielä romahdusta, mikä on ollut mahdollista velkaantumalla.

EK:n Kasvun manifesti -hankkeessa on koottu yhteen elinkeinoelämän näkemys siitä, millaiset uudistustalkoot meillä on edessämme, jos haluamme teollisuuden säilyvän ja menestyvän Suomessa myös tulevaisuudessa. Hanketta ohjasi ja sparrasi joukko merkittäviä suomalaisia yritysjohtajia, jotka kävivät räväköitäkin keskusteluja Suomen teollisuuden tulevaisuudesta.

Sparrausryhmä kiteytti ongelmat ja ratkaisut seuraavasti: yritykset huolehtivat omasta uudistumisestaan, mutta valtiovallalla ja työmarkkinajärjestöillä on painava vastuu toimintaympäristön kehittämisestä. Panostaminen uuteen teknologiaan, tuotteisiin, liiketoimintamalleihin ja innovaatioihin vaatii yrityksiltä rohkeutta ja kaukonäköisyyttä. Suomen kyky kilpailla menestyksekkäästi investoinneista ja työpaikoista edellyttää hyvää ja ennustettavaa toimintaympäristöä.

Merkittävä uhka Suomen kyvylle tehdä fiksua politiikkaa on liian suureksi paisunut julkinen sektori. Suomen kilpailukyky edellyttää siitä aiheutuvan verorasitteen keventämistä. Teollisia investointeja ei liioin houkuttele joustamaton ja lakkoherkkä työmarkkinajärjestelmä. Suomen on uudistuttava.

Suomalaisella teollisuudella on hyvät mahdollisuudet menestyä, mutta se vaatii määrätietoista työtä. Tämä linjaus on EK:n lähtölaukaus, miten Suomea tulisi kehittää korkean elintasomme ja työllisyytemme edellytysten säilyttämiseksi. Emme julista ihmeellisiä uusia temppejuja, vaan haluamme lähivuosien keskeiseksi tavoitteeksi kestäväen talouskasvun, yritysten investointiedellytysten edistämisen sekä työpaikkojen luomisen yksityisrahoitteiselle sektorille. Täsmällisempiä linjauksia työmarkkinoista sekä julkisen sektorin tehtävistä ja verotuksen suuntaviivoista julkistetaan loppuvuodesta 2014.

Jorma Eloranta
Sparrausryhmän puheenjohtaja

Takana loistava tulevaisuus?

Suomen kansantalouden dynamona pitkään hyrrännyt valmistava teollisuus uudistuu kilpailun koventuessa ja teknologioiden muuttuessa. Samalla vaatimustaso toimintaympäristön suhteen kasvaa. Naapurimaat kirivät vauhdilla Suomen ohi. Pystyykö Suomi uudistumaan ja tarjoamaan ympäristön, jossa on tilaa teollisuudelle? Jos vastaus on "ei", Suomi sanoo hyvästit hyvinvoinnilleen.

Suomen kansantalouden terve toiminta vaatisi 200 000 työpaikan nettolisäystä yksityisrahoitteisille sektoreille vuoden 2020 loppuun mennessä.

Suomen tarina on täynnä teollista menestystä. Menestyksen sokaisevana käsitys reaalitalouden rajoitteista on kuitenkin hämärtnyt. Ennen kriisivuosia vahva talouskasvu mahdollisti julkisen ja yksityisen sektorin irtikytkennän. Suomen julkinen sektori on yhä viritetty nousukauden oloihin. Heikon globaalin talouskasvun olosuhteissa se on saavuttanut kestävämmän tason.

Samalla nuoret syrjäytyvät ja tyytymättömyys kasvaa. Suomalainen hyvinvointiyhteiskunta on kääntynyt huoltoyhteiskunnaksi, joka ei kannusta menestymään, ratkaisemaan omia tai muiden ongelmia tai hankkimaan elantoa työtä tekemällä. Samalla aito "hyvin voiminen" on sääntelyn, verotuksen ja kasvavan byrokratian kourissa unohtunut. Sääntely ei myöskään ole pysynyt digitaalisen toimintaympäristön muutoksen vauhdissa.

Ylisuuri ja ylikontrolloiva julkinen sektori on johtanut vero- ja sääntelytaakkaan, joka on uhka Suomen tulevaisuudelle. Verotuksen kovuus ja poukkoilevuus syö investointeja. Samalla Suomen pääomakanta pienenee. Tilastokeskuksen tietojen mukaan teollisuuden investoinnit ovat olleet vuodesta 2008 asti pienemmät kuin pääoman kuluminen.

Suomalaiseen valmistukseen kytkeytyy suoraan ja välillisesti yhteensä 600 000 työpaikkaa. Näistä on pidettävä kiinni. Suomen kansantalouden terve toiminta vaatisi 200 000 työpaikan nettolisäystä yksityisrahoitteisille sektoreille vuoden 2020 loppuun mennessä¹. Tähän tavoitteeseen on pitkä matka kuljetavana.

Deloitte tutkimuksen mukaan peräti 70 prosenttia suuryrityksistä suunnittelee siirtävänsä tuotantoa pois Suomesta tulevan viiden vuoden aikana. Vaakalaudalla on muitakin toimintoja kuten hankinta ja tuotekehitys.² Suomesta lähdetään ulkomaille mm. markkinoiden ja avainasiakkai-

**Professori Anssi Vanjoki,
Lappeenrannan teknillinen yliopisto**

”Suomi on reuna-alue, joka elää yli varojensa ja kuihtuu. Nyt tarvitaan ripeä täyskäännös asenteissa sekä uusia toimia teollisuuden toimintaedellytysten parantamiseksi. Vain näin saamme työtä, toimeentuloa ja hyvinvointia.”

den läheisyyden vuoksi. Investoinnit suuntautuvat Suomen ulkopuolelle, jos Suomi ei pysty tarjoamaan yritykselle erityistä kilpailuetua. Sijoitautumis päätöksiä vauhdittaa myös se, että tehdasteollisuudessa yksikkötyökustannusten kasvu on ollut Suomessa selvästi muita maita nopeampaa vuosina 2007–2011³.

Vain koulutus, tutkimus ja uusin liiketoimintamallien innovointi voivat pelastaa pienen työvoiman ja suurten etäisyyksien maan. Tutkimuksen rahoitusta tulee lisätä. Suomi ei kuitenkaan tarvitse monimutkaisia uusia välineitä tai toimijoita tutkimuksen vauhdittamiseen. Nykyisten organisaatioiden on tehostettava toimintansa vaikuttavuutta ja tuloksellisuutta. Maamme koulutuksen ja tutkimuslaitosten pitää pystyä vastaamaan muuttuvan maailman osaamis- ja teknologiavaatimuksiin. Muutoin Suomen menestykseltä puuttuu pohja.

Pienessä maassa investoinnit edellyttävät avoimuutta. Suomi ei saa rakentaa muureja ympärilleen. Yri-

tykset tarvitsevat kilpailukykyisesti hinnoiteltua energiaa, rahoitusta ja dataa. Suurten etäisyyksien maassa raaka-aineiden, ihmisten ja tavaroitten pitää päästä vaivattomasti liikkumaan raaka-aineiden lähteiltä niiden jalostuspaikalle ja edelleen valmiina tuotteina vientiin. Vapaan kaupan puolustaminen, rajojen auki pitäminen ja tuotantopanosten verotuksen ja muiden kustannusten kilpailukykyisyys ovat välttämättömiä valmistavan toiminnan pitämiseksi Suomessa.

Vastuunsa on myös työmarkkinajärjestöillä. Nykymuodossaan suomalaisen työmarkkinajärjestelmä jarruttaa kasvua ja siksi sitä on uskallettava uudistaa radikaalisti. Muuttunut maailma edellyttää joustavuutta niin ajallisesti, alueellisesti kuin osaamisenkin suhteen.

Deloitteen tutkimuksen mukaan 70 prosenttia suuryrityksistä suunnittelee siirtävänsä tuotantoa pois Suomesta tulevan viiden vuoden aikana.

¹ Eloranta 2012, TEM.

² Kilpailukyky vaatii rohkeita innovaatioita. Deloitte 2014.

³ Maliranta 2014, ETLA.

Läpi rakennemurroksen ja uusiin asemiin

Teollisuus digitalisoituu, palveluvaltaistuu ja arvoketjut pilkkoutuvat kansainvälisesti. Toimialat muuttuvat ja niiden rajat hämärtyvät. Tästä huolimatta teollisuuden rooli Suomen taloudessa on vahva. Valmistukseen kytkeytyy arviolta noin 600 000 työpaikkaa joko suoraan tai välillisesti palveluiden ja raaka-ainetuotannon kautta.

Valmistavan teollisuuden osuus BKT:stä on pudonnut vuosien ajan. Tämä trendi on toteutunut kaikissa kehittyneissä maissa⁴. Suomessa teollisuuden BKT-osuus on laskeutunut finanssikriisin jälkeen voimakkaammin kuin missään muussa EU-maassa (kuva 1).

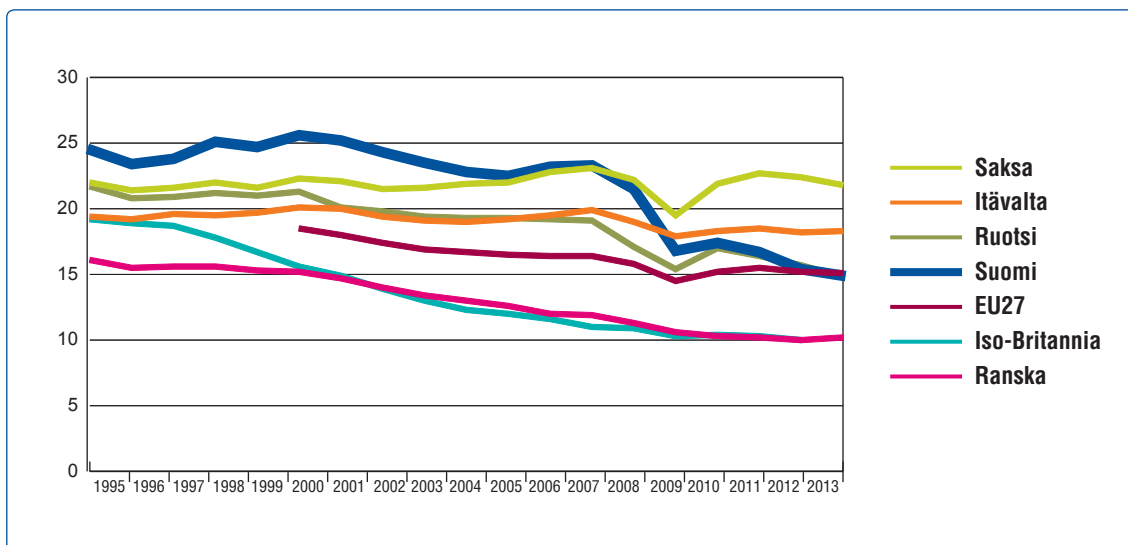
Teollisuuden BKT-osuuden pudotukselle on monia syitä. Globaalin työnjaon syventyessä valmistusta on voitu siirtää matalamman kus-

tannustason maihin ja lähemmäksi markkinoita. Iso vaikutuksensa on ollut sillä, että painopaperi- ja elektroniikkateollisuus ovat joutuneet mukautumaan digitalisaation aiheuttamiin kuluttajakäyttäytymisen muutoksiin. Sekään ei selitä kaikkea, sillä työpaikat ovat vähentyneet muillakin teollisuussektoreilla. Kilpailun paineessa suomalaiset yritykset ovat kautta linjan etsineet Suomen ulkopuolelta parempaa toimintaympäristöä ja uusia markkinoita.

Teollisuuden tunnuslukuja

- Tuottaa Suomessa suoraan noin 15 % arvonnalisästä ja työllisyydestä.
- Osuus Suomen vientituloista on noin 2/3.
- Osuus yritysten t&k-toiminnasta on noin 2/3.

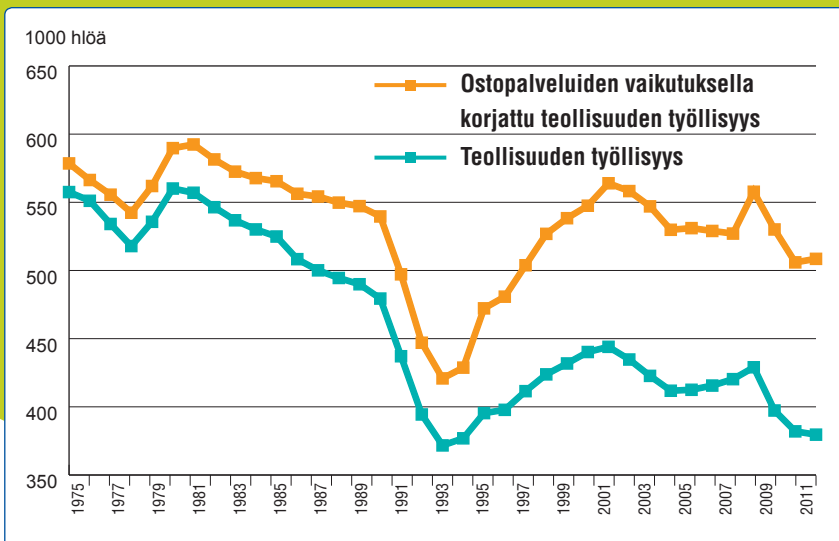
Kuva 1. Tehdasteollisuuden osuus bruttokansantuotteesta, %

Vuosina 2007–2013 tehdasteollisuuden osuus Suomen bruttokansantuotteesta on laskenut 8 %-yksikköä.

Lähde: Eurostat

Kuva 2. Tehdasteollisuuden työpaikat sekä arvio sen käyttämien ostopalveluiden työllisyysvaikutuksesta

Teollisuuden suora työllisyys on jatkanut laskuaan, mutta osa työpaikoista korvautuu ostopalveluiden kautta syntyvillä työpaikoilla.

Lähde: Tilastokeskus ja EK:n laskelmat.

Teollisuus ja palvelut ruokkivat toistensa menestystä

Tilastot eivät useinkaan kerro koko totuutta, jos tarkastellaan vain suoraan teollisen sektorin toimintaa ja sen työpaikkoja. Osaksi teollisuuden BKT-osuuden ja työllisyyden pieneneminen on johtunut toimintojen ulkoistamisesta palveluyrityksille (kuva 2). Tämä selittää arviolta noin reilu puolet teollisuustyöpaikkojen vähenemisestä.

Uudet teknologiat muuttavat teollisten prosessien luonnetta. Aiemmin tiukasti toisiinsa sidotut tehtävät pilkkoutuvat entistä pienemmiksi erillisiksi toiminnoiksi, jotka on entistä helpompaa ulkoistaa. Näin teollisen toiminnan yhteyteen on syntynyt merkittävää ja jatkuvasti kasvavaa palveluliiketoimintaa. Digitalisaation myötä ulkoistuspalveluita voidaan hankkia myös Suomen ulkopuolelta. Vastaavasti näitä palveluita voidaan tuottaa Suomessa ulkomaisten yritysten tarpeisiin. Osaaminen ja kilpailukyky määräävät, missä palvelut tuotetaan.

Ostopalvelujen ja muiden välillisten vaikutusten johdosta valmistavan teollisuuden myönteinen kehitys heijastuu laajasti kansantalouteen ja koko yhteiskuntaan. Valmistavan

Teollisuuden ja palvelualojen kohtalonyhteys edellyttää, että kummallekin sektorille taataan liiketoiminnan edellytyksiä parantava, kilpailukykyinen toimintaympäristö.

⁴ TEM, 2014, s. 9-10.

Kuva 3. Valmistavan teollisuuden suora ja epäsuora työllistämisvaikutus

Epäsuorien työpaikkojen laskenta perustuu tehdasteollisuuden yritysten ostamiin välituotteisiin ja palveluihin muilta sektoreilta sekä tätä vastaavaan työllisyyteen Suomessa.

Lähde: OECD:n panos-tuotos tietokanta, Tilastokeskus ja EK:n laskelmat, 2012.

teollisuuden välituotteita ja sen tarvitsemia palveluita tuotetaan läpi kaikkien toimialojen.

Suorien ja välillisten työpaikkojen määrän arvioidaan nousevan vähintään 600 000:n tasolle (kuva 3). Työllistämiskerroin – toimialan kerrannaisvaikutus muiden toimialojen työllisyydelle – on teollisuudessa keskimääräisesti suurempi kuin palveluissa.

Lisäksi koko kansantalous hyötyy, kun teollisuudesta saatavat vientitulot mahdollistavat vahvan kulutuskysynnän. Teollisuus on myös teknologisen innovoinnin dynamo, josta monet ratkaisut ovat levinneet laajemmin yhteiskunnan ja yritysten käyttöön.

Palveluiden myötä työn arvonlisäyksessä on tapahtunut muutos. Aiemmat hyväpalkkaiset valmistavan teollisuuden työpaikat ovat siirtyneet automaation ja muun teknologisen kehityksen myötä palveluiksi. Osa näistä uusista työpaikoista

on matalapalkkaisempaa toimintaa, mutta jatkuvasti syntyy myös uusia korkean palkkatason tehtäviä tuotekehitykseen, markkinointiin ja brändäykseen.

Palvelu- ja teollisuussektoreiden kohtalonyhteys edellyttääkin, että kummallekin sektorille taataan yritysten liiketoiminnan edellytyksiä parantava, kilpailukykyinen toimintaympäristö. Suomeen tulee synnyttää kasvudynamo, jossa fiksu politiikka leikkaa läpi hallinnonalojen ja mahdollistaa luonnolliset toimialaliikumukset ja rajapintojen hämärtyksen.

Teknologioiden murros etenee

Digitalisaatio on mahdollistamassa teollista tuottavuusloikkaa, johon viitataan teollisen vallankumouksen kolmantena aaltona. Tämä toteutuu esimerkiksi resurssitehokkuuden läpimurtojen muodossa, kun valmistus reaaliaikaistuu ja datamassojen

⁵ Kauhanen, 2014, s. 3.

⁶ Holmström, B., Korkman, S. & Pohjola, M., s. 5, 2014

⁷ TEM, 2014, s. 50

Suomi tarvitsee innovatiivisia yrityksiä, jotka pystyvät toteuttamaan Internet of Everything -läpimurtoja.

**Johtaja Matti Ruotsala,
Fortum Oyj**

*”Avoimet,
kilpaillut markkinat
ovat mahdollistaneet
suomalaisten yritysten
menestyksen, niin
myös meidän.”*

analysointi kehittyi. Koska vallankumouksen ytimessä on internet, keskustelua käydään usein termeillä ”kaiken internet” (Internet of Everything, Internet of Things) tai teollinen internet (ks. s. 15).

Internet of Everything ei ole irrallinen ilmiö, vaan se on vuorovai-
kutuksessa materiaaliteknologian, biotalouden, robotiikan, tietotyön automaation sekä energian varastoinnin ja tuotannon kehityksen kanssa. Informaatio- ja kommunikaatioteknologian (ICT) kehittyminen mahdollistaa monipuolisten uusien tuotanto- ja jakelutapojen hyödyntämisen teollisuudessa. Lisäksi se on pohja uusille prosessi-, tuote-, organisaatio- ja johtamisinnovaatioille, joita voidaan käyttää useilla eri toimialoilla.⁵

Teknologinen murros tuo kovia haasteita sekä toimintaympäristölle että yritysraakenteille. Suomen pitää pystyä houkuttelemaan yrityksiä ja innovaatioita, jotka kykenevät

teknologiseen edelläkävijyyteen ja pystyvät toteuttamaan Internet of Everything -läpimurtoja. Samalla Suomesta pitää avata entistä enemmän myös suoria vientiväyliä maailmalle, vaikka tähän asti olisi kyetty kansainvälistymään suomalaisten suuryritysten alihankkijana.

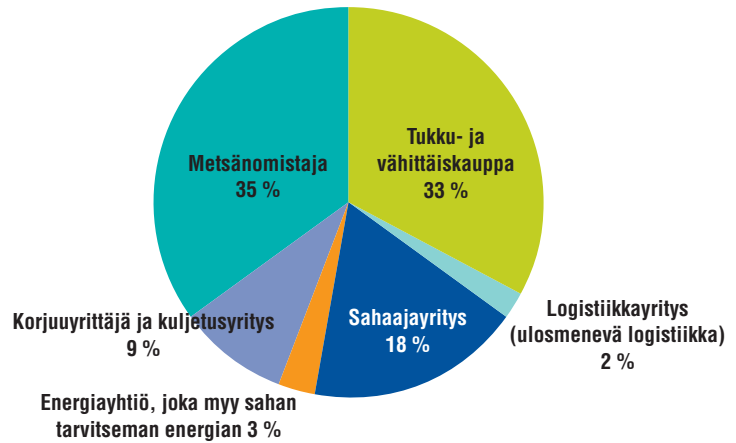
Kansalliset klusterit ja kansainväliset arvoketjut kehittyvät rinnan

Niin Suomella kuin muillakin mailla on ns. suhteellisen edun aloja, joille vientimme on keskittynyt. Näillä aloilla olemme kilpailijoihimme verrattuna esim. raaka-ainerikkaampia, kustannustehokkaampia tai teknologisesti kehittyneempiä. Alat ovat usein rakentuneet historian saatossa ja niille on kertynyt merkittävää osaamista poikki toimialojen. Näiden alojen kerrannaisvaikutukset ovat myös suuret läpi yritysverkoston. On varmistettava, että raaka-ainerikkauksia voidaan hyödyntää Suomessa jatkossakin.

Suhteellista etua mitataan usein vertaamalla viennin määrää kyseisen toimialan osuuteen maailmankaupasta. Vuoden 2010 tarkastelussa Suomen suhteellisen edun aloja olivat paperi- ja metsäteollisuus, metallinjalostus, tietotekniikkapalvelut sekä liike-elämän palvelut ja rakentaminen⁶.

Perinteiset klusterit muuttavat muotoaan, uudistuvat ja osittain vahvistuvat. Esimerkiksi metsäteollisuudessa pakkausmateriaalien ja sellun kysyntä on edelleen kasvu-ural-
la samalla kun biomassasta kehitetään uusia tuotteita. Biomassa on globaalisti haluttu raaka-aine, joka luo mahdollisuuksia poikki toimialojen metsäteollisuudesta kemian teollisuuteen ja aina elintarvike- ja lääketieteellisuuteen asti. Suomalainen kemianteollisuus on puolestaan yksi harvoista toimialoista, joka on kyennyt jatkuvaan kasvuun viime vuosikymmenen aikana⁷.

Kuva 4. Kotimaisen puutavaran arvonlisän jakautuminen

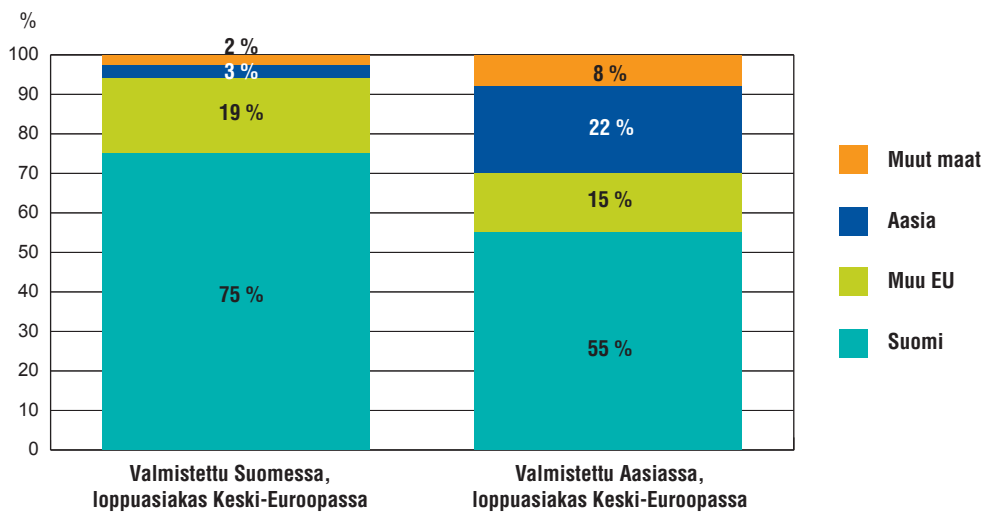
Lähde: ETLA, Ali-Yrkkö J.

Hallituksen pj. Tuomo Rönkkö, Maintpartner Group:

"Arvoketjujen pilkkoutuminen luo uusia kansainvälisiä ja menestyviä toimialoja kuten vaikkapa kunnossapito."

Kuva 5. Konepajateollisuuden arvonlisän jakautuminen

ETLAn esimerkkilaskelma konepajateollisuuden tuotteen arvonlisän jakautumisesta. Jos valmistus on kokonaan Suomessa, arvosta pyydystetään 75 %, joka sisältää valmistuksen lisäksi myös komponentit. Jos valmistus on Aasiassa, Suomen saama arvonlisäys on 55 %.

Lähde: Ali-Yrkkö J.

Metsäteollisuuden ja laajemmin bioraaka-aineiden jalostuksen arvo- ketjut voivat olla edelleen pääosin Suomessa. Esimerkiksi puutavaran tuotannossa jalostettu arvo syntyy lähes kokonaan omassa maassamme (kuva 4). Muilla toimialoilla, esimerkiksi investointitavaroissa, Suomi taas voi napata arvoa brändin kautta, alihankintaketjujen toimittajana tai palveluntarjoajana.

Toinen esimerkki Suomen kärkiklustereista on konepajateollisuus, joka on kasvanut Länsi-Euroopan keskitasoa nopeammin⁸. Usein raaka-aineet, osakokoonpanot ja palvelut hankitaan läheltä loppukokoonpanon sijaintipaikkaa.⁹ Suomeen voi syntyä merkittävästi enemmän arvonlisää, jos loppukokoonpano tapahtuu Suomessa verrattuna siihen, että valmistus olisi esimerkiksi Aasiassa (kuva 5).

Myös metallinjalostus on toimiala, joka sijoittuu tyypillisesti markkinoiden, raaka-aineiden ja edullisen

energian lähelle. Suomessa raaka-ainetta löytyy kotimaasta, ja meriyhteyksiä pitkin lopputuotteita saadaan kansainvälisillekin markkinoille. Pitkät välimatkat ja globaali ylikapasiteetti asettavat kuitenkin haasteita toiminnan kannattavuudelle.

Suomen raaka-ainerikkaus on etu, jonka ympärille teollisuuden kannattaa klusteroitua jatkossakin, mikäli toimintaympäristö pysyy kilpailukykyisenä. Kilpailun painetta lisää kuitenkin erityisesti jatkojalostettuihin tuotteisiin liittyvä globaali erikoistuminen. Kilpailu ei enää tapahdukaan toimialojen sisällä tai maantieteellisesti vaan pikemminkin toimintoittain ja työtehtävitäin.¹⁰

Pohdittaessa Suomen aseoitumista arvooverkoissa on huomattava, että yhä suurempi osa maailmassa tuotetusta arvonlisästä syntyy ai-neettomista tuotteista ja tuotannon-

tekijöistä¹¹ kuten t&k-pääomasta, osaamisesta, suunnittelusta, muotoilusta, brändistä, markkinoinnista, jakelusta ja erilaisista palveluista. Tällöin myös immateriaalioikeudet ja niiden hyödyntäminen nousevat yritysten toiminnassa suurempaan asemaan. Kuluttajatuotteissa vähittäismyynti nappaa ison osan arvonlisäyksestä.

Teollisen valmistuksen rooli on kuitenkin edelleen keskeinen: vaikka tuotteen loppukokoonpanossa syn-tyisikin vähemmän arvonlisää kuin muutama vuosikymmen sitten, on sen sijaintipaikalla yhteys muiden toimintojen sijaintiin. Se vaikuttaa esimerkiksi komponenttien valmistuksen sekä tutkimus- ja kehitystoimintojen sijoittumiseen. Suomen vahvuudet valmistavan tuotannon sijaintikohteena liittyvätkin erityisesti vaativiin teollisiin prosesseihin.

**Toimitusjohtaja Matti Lievonen,
Neste Oil Oyj**

”Suomen teollisuudella on todistetusti paljon mahdollisuuksia puhtaan teknologian kehittäjänä, soveltajana ja viejänä. Tätä kilpailukykytekijää voidaan vahvistaa edistyksellisillä asenteilla ja lainsäädännöllä.”

⁸ TEM, 2014, s. 61.

⁹ Ali-Yrkkö, J., s. 11.

¹⁰ Ali-Yrkkö, J. s. 36.

¹¹ Ali-Yrkkö, J. s. 15.

Markkinajohtajaksi erikoistumalla

Tunnettujen teollisten vahvuusalojemme ja suuryritystemme varjossa kukoistavat ns. salaiset menestyjät. Suomalaisista yrityksistä on noussut globaaleja markkinajohtajia, kun ne ovat erikoistuneet kapeille niche-markkinoille korkealaatuisten tuotteiden avulla. Korkea laatu on myös tulevaisuudessa varmin keino uusille markkinavaltauksille.

Salaiset menestyjät (hidden champions) -käsitteen kehitti saksalainen Hermann Simon¹². Saksan markkinan tarpeisiin laadittu määritelmä ei sovellu sellaisenaan Suomen kokoiseen maahan. Suomelle on kuitenkin määriteltävissä omat kriteerinsä.

Kauppalehti¹³ sovelsikin määritelmää suomalaisiin yrityksiin sopivaksi ja tunnisti yhteensä 76 salaista menestyjää seuraavilla kriteereillä:

- liikevaihto on yli 5 miljoonaa euroa vuodessa, josta vienti ja ulkomaantoiminnot kattavat vähintään puolet
- yritys kuuluu omalla alallaan Euroopan tai maailman johtavien yritysten joukkoon.

Salaiset menestyjät eivät kaikissa tapauksissa ole suoraan vientiyrityksiä, vaan ne ovat esimerkiksi alihankkijoita globaalisti toimiville suomalaisyrityksille. Tämä huomioiden salaisten menestyjien joukko

laajenee entisestään. Viereisen sivun taulukkoon on koottu Kauppalehden listan pohjalta esimerkkejä EK:n jäsenyrityksistä, jotka ovat kasvaneet myös vaikeina taluskriisin vuosina 2009–2013.

Oheisen taulukon yritykset ovat kasvaneet liikevaihdolla mitattuna vuosina 2009–2013 keskimäärin yli 10 prosenttia, kun kaikkien suomalaisyritysten keskimääräinen vuosittainen kasvu oli tuolloin vain 3,4 prosenttia.

Salaisille menestyjille on tyypillistä vahva visionäärinen omistaja ja moderni johtamisen tyyli. Sen ansiosta niillä on kyky kannustaa osaavaa ja sitoutunutta henkilöstöä innovoimaan maailmanluokan tuotteita. Yritykset sijoittuvat maantieteellisesti ympäri Suomen ja edustavat monipuolisesti eri teollisuuden toimialoja.

Suomalaiset salaiset menestyjät keskittyvät usein teolliseen valmistukseen, jonka voisi olettaa olevan suurten kansantalouksien tai halvan työvoiman maiden vahvuus. Erikoistumalla niche-markkinoille näistä yrityksistä on noussut globaaleja markkinajohtajia, vaikka ne ovatkin suurelle yleisölle tuntemattomia.

Salaiset menestyjät ovat siis osa Suomen teollista menestystarinaa. Silti yritysten pysyminen Suomessa ei ole itsestään selvää. Kansainvälisen tuotantoverkostonsa ansiosta ne voivat varsin helposti siirtää toimintojaan esimerkiksi naapurimaihin. Salaiset menestyjät haluavat pärjätä myös tulevaisuudessa ja siihen ne tarvitsevat ennustettavaa ja kilpailukykyistä toimintaympäristöä.

¹² Simon, Hermann: Speerspitze der deutschen Wirtschaft. Wiesbaden: Zeitschrift für Betriebswirtschaft (ZfB) 60(1990)9, s. 876

¹³ Kauppalehti 12.5.2014. <http://www.kauppalehti.fi/omayritys/tassa+ovat+suomen+76+salaista+menestyjaa/201405681881>

Taulukko 1. Suomen salaisia menestyjiä

Yritys	Toimiala	Paikkakunta	Liikevaihto 2013 (M€)
ATA Gears Oy	Kartiohammaspyörät	TAMPERE	48,5
Avant Tecno Oy	Pienkuormaajat	YLÖJÄRVI	77,3
Bronto Skylift Oy	Nostolaitteet	TAMPERE	98,2
Codonomicon Oy	Tietoturvan testausohjelmistot	OULU	5,9
Dinolift Oy	Henkilönostimet	LOIMAA	23,5
Efla Oy	Lentokenttien valaisinten muuntajat	ASKOLA	5,9
Elecster Oyj	Pakkaus koneet	AKAA	23,0
Fastems Oy	Tehdasautomaatio	TAMPERE	76,2
Finn-Korkki Oy	Pullonkorkit	HÄMEENLINNA	9,2
Forchem Oy	Jalostetut öljytuotteet	RAUMA	135,0
Genelec Oy	Kaiuttimet	IISALMI	17,9
Harvia Oy	Kiukaat	MUURAME	44,2
Hikinoro Oy	Sellupohjalliset	VAAJAKOSKI	9,1
Hydnum Oy	Sisustusmatot	MUHOS	7,3
Icare Finland Oy	Silmänpainemittarit	ESPOO	13,5
Katko Oy	Sähkökytkimet	VANTAA	11,5
Kemppi Oy	Hitsauslaitteet	LAHTI	84,8
Kuomiokoski Oy	Muovi- ja puutuotteet, jalkineet	MIKKELI	22,9
KWH Mirka Oy	Hiontatuotteet	JEPUA	135,2
Lahti Precision Oy	Punnitus- ja annostusjärj. ja laitokset	LAHTI	38,1
Lappset Group Oy	Leikkipaikkavälineet	ROVANIEMI	39,3
Marioff Corporation Oy	Sprinklerijärjestelmät	VANTAA	75,8
Marwe Oy	Kumituotteet	HYVINKÄÄ	5,8
Meconet Oy	Kierrejouset, meisto- ja syvävetotuotteet	VANTAA	23,9
Mitron Oy	Matkustajainformaatiojärjestelmät	FORSSA	16,5
Napa Oy	Laivojen suunnitteluohjelmistot	HELSINKI	10,5
Normet Oy	Kaivos- ja louhinta-alan laitteet	IISALMI	78,7
Okmetic Oyj	Piikiekot	VANTAA	61,7
PaloDEx Group Oy	Kuvantamislaitteet	TUUSULA	133,8
Pankaboard Oy	Kartonki	LIEKSA	72,8
Peikko Finland Oy	Betonirakenteiden liitososat	LAHTI	50,5
Pemamek Oy	Hitsausautomaatiolaitteet	LOIMAA	31,4
Pipelife Finland Oy	Muovituotteet	OULU	41,4
Polar Electro Oy	Sykemittarit	KEMPELE	54,9
Ponsse Oyj	Metsäkoneet	VIEREMÄ	247,3
Premix Oy	Johtavat muovit	RAJAMÄKI	24,7
Prevex Oy	Muoviteollisuus, vesilukot	UUSIKAARLEPPY	16,5
Raumaster Oy	Materiaalinkäsittelyjärjestelmät	RAUMA	92,4
Roal Oy	Entsyymit	RAJAMÄKI	49,2
Robit Rocktools Oy	Kallioporakruunut	LEMPÄÄLÄ	30,0
Saalasti Oy	Biopolttoaineiden käs.laitteet	ESPOO	10,8
Satel Oy	Viestintälaitteet	SALO	14,9
Serres Oy	Imuletkut ja -pussit, Vieset-tuotteet	KAUHAJOKI	25,9
Stresstech Oy	Anturit, mittarit	VAAJAKOSKI	7,0
Suokone Oy	Turvekoneet	VUOKATTI	5,3
Suunto Oy	Mittaus-, testaus- ja navigointilaitteet	VANTAA	78,6
Tammermatic Oy	Ajoneuvojen pesukoneet	TAMPERE	19,3
Tekla Oyj	Rakennusalan ohjelmistot	ESPOO	62,9
Teknikum Oy	Kumialan tuotteet	SASTAMALA	42,9
Teknoware Oy	Ajoneuvovalaisimet	LAHTI	34,9
Telestet Oyj	Laajakaistaelektronikka	TURKU	63,8
Tume-Agri Oy	Maatalouskoneet	TURENKI	11,5
Vacon Oyj	Taajuusmuuttajat	VAASA	260,5
Vahterus Oy	Lämmönsiirtimet	KALANTI	29,6
Vaisala Oyj	Mittauslaitteet	HELSINKI	196,3
ViskoTeepak Oy	Elintarviketeollisuus	HANKO	40,3

Taulukkoon on koottu Kauppalehden listan pohjalta 56 esimerkkiä EK:n jäsenyrityksistä, jotka ovat kasvaneet myös vaikeina talouskriisin vuosina 2009–2013.

Kohti tulevaisuuden kilpailuvaltteja

Menestyäkseen teollisuusyritysten on osoitettava paremmuutensa yhä ankarammassa maailmanlaajuisessa kilpailussa. Seuraavat esimerkit kertovat, miten suomalainen teollisuus rakentaa tulevaisuuden kilpailuvaltteja.

Suuryritysten ja kasvuyritysten uudet kumppanuudet

Suurilla teollisuusyrityksillä on vahvat resurssit, brändin tuoma uskottavuus ja kansainväliset jakelukanavat, mutta ne eivät pärjää kasvuyrityksille uudistumisvauhdissa. Ne hyötyvät pienemmistä kasvuyrityksistä, jotka luovat ylihuomisen liiketoimintaa uuden teknologian ja markkinamuutoksen etulinjassa. Kasvuyrityksille on puolestaan etua kumppaneista, jotka ovat jo vakiinnuttaneet asemansa kansainvälisillä markkinoilla.

Piilaaksosta alkaen maailmalla on pitkät perinteet siitä, kuinka suuryritykset ovat ottaneet kasvuyrityksiä strategiansa ytimeen. Myös Suomessa on tuoreita esimerkkejä tällaisista kumppanuuksista ja tulokset ovat jopa ylittäneet odotukset.

Yhteistyössä on syntynyt uudenlaisia innovaatioita ja toimintatapoja, joita suurten organisaatioiden olisi ollut vaikea itse synnyttää. Haasteina on kuitenkin ollut toimintakulttuurien erilaisuus, yhteistyörajapintojen puute sekä kannustavien esimerkkien heikko tunnettuus.

EK ja Tekes kartoittavat parhaillaan toimintamalleja sekä esimerkkejä onnistuneista kumppanuuksista suomalaisten suuryritysten ja kasvuyritysten välillä. Samalla selvitetään yhteistyötä vaikeuttavia pullonkauloja ja niiden ratkaisuja.

Huippujohtamisella asiakkaat tyytyväisiksi ja työ motivoivaksi

Monet menestyvät yritykset ovat sitoutuneet johtamismalleihin, jotka perustuvat systemaattiseen ja jatkuvaan kehittämiseen. Hyvän johtamisen menetelmiä on monia. Esimerkiksi ns. Lean-johtamisen johtajuutena on parantaa asiakkaalle tuotettavaa arvoa toimintakulttuurilla, joka perustuu henkilöstön motivointiin ja jatkuvaan parantamiseen.

Lean-menetelmän avulla suomalaiset teollisuusyritykset ovat onnistuneet esimerkiksi lyhentämään merkittävästi tuotannon läpimenoaikoja. Parhaimmillaan tulokset ovat vaikuttaneet positiivisesti siihen, että valmistusta tai kehittämistoimintaa on päätetty pitää Suomessa tai niitä on voitu tuoda maailmalta takaisin.

EK:n Yrittäjävaltuuskunnalle tehdyn kyselyn perusteella noin reilu puolet teollisuuden ja rakentamisen pk-yrityksistä tuntee Lean-johtamisen hyvin tai erittäin hyvin. Suunnilleen yhtä suuri osa on myös hyödyntänyt sitä toiminnassaan ja heistä lähes kaikki ovat saavuttaneet kustannussäästöjä tai laadunparannusta. Kyselyyn vastasi 45 yritystä valtuuskunnan n. 100 jäsenestä.

Elinkeinoelämän järjestöt, muut toimijat¹⁴ ja yritysten asiantuntijat kehittävät yhdessä toimintamalleja jatkuvaan uudistumiseen ja asiakasarvon parantamiseen sekä tuovat niitä entistä laajemmin pk-yritysten tietoisuuteen.

¹⁴ Yhteistyössä EK ja sen jäsenliitot, Suomen Laatu yhdistys, Suomen Lean-yhdistys sekä Tekes

¹⁵ Sitra.

Toimitusjohtaja Kristiina Wessman, Plastep Oy

"Suomalaisten yritysten on nähtävä asiat uudella tavalla. Pitää lisätä avoimuutta ja arvostusta, puhua arvonlisäyksestä tuottavuuden sijaan sekä löytää joukkoistamisen ja uusien tekniikoiden voima."

Hallituksen pj. Tuomo Rönkkö, Maintpartner Group

"Internet of Everything antaa mahdollisuuden tehostaa kokonaisuutta. Tässä innovatiivinen palveluntuottaja voi auttaa teollisuutta menestymään."

Digitalisaatio luo teollisuuden seuraavan vallankumouksen

Niin sanotun "kaiken internetin" (Internet of Everything) odotetaan parantavan merkittävästi valmistuksen ja siihen liittyvien toimintojen resurssitehokkuutta, joustavuutta ja tuottavuutta. Vieläkin suurempi potentiaali sillä on asiakaslähtöisyyden parantamisessa: vuorovaikutteisuuden ja älykkyyden ansiosta teollisia prosesseja sekä niihin perustuvia palveluita ja liiketoimintamalleja voidaan ohjata paremmin asiakastarpeista käsin.

Tyypillisiä sovelluksia ovat esimerkiksi etähuoltoratkaisut, reaaliaikainen logistiikan seuranta ym. tuotannon ohjaus, älykkäät sähköverkot, terveysteknologia tai ympäristövaikutusten monitorointi.

Vahvan ICT-perimän ansiosta Suomessa on hyvät lähtökohdat menestyä "kaiken internetin" alalla. Vaikka perusosaaminen on kunnossa, niin lisää panostusta tarvitaan esimerkiksi data-analytiikkaan, digitaaliseen liiketoimintaosaamiseen ja teollisen asiakasrajapinnan sovelluksiin liittyen. Lähes rajattomien mahdollisuuksien joukosta suomalaisyritysten tulee myös tunnistaa ne liiketoiminta-alueet ja teknologiat, joissa voidaan parhaiten hyödyntää suomalaisia vahvuuksia.

Yritykset ja tutkimuslaitokset yhdistävät voimansa seuraavan internet-vallankumouksen jalkauttamiseen eri verkostoissa ja yhteistyöalustoissa. Uusi digitalous ja sen vaatima toimintaympäristö nostetaan kansalliselle ja EU-agendalle.

Teollisista silloista symbiooseja tuottavaan ekosysteemiin

Teolliset symbioosit perustuvat olemassa olevien resurssien tehokkaaseen ja kestävään hyödyntämiseen. Toisiaan täydentävät yritykset muodostavat ekosysteemin, jossa otetaan hyötykäyttöön eri osapuolten jätteiden, materiaalien, veden ja energian sivuvirrat. "Toisen roska on toisen raaka-aine", kun esimerkiksi jätteet ja muut kustannuserät muunnetaan arvoa tuottaviksi tuotantoketjijöiksi.¹⁵ Teollisten symbioosien ajattelua on hyödynnetty aiemmin esimerkiksi paperiteollisuuden tuotantoyksikkörakenteissa, jotka koostuvat niin paperi- kuin kemianteollisuuden ja energianjalostuksenkin toiminnoista.

Teollisilla symbiooseilla on paljon potentiaalia Suomessa. Jo nyt maassa toimii yli 200 teollista yhteensyöttävää. Hyödyt heijastuvat laajalti mm. uusien palvelu-, tuote- ja liiketoimintainnovaatioiden muodossa. Materiaalin tehokkaampi kierrättäminen taas edistää resurssitehokkuutta ja riippumattomuutta tuontiraaka-aineista¹⁶. Ympäristöhyötyjen lisäksi symbioosit voivat säästää yritysten kustannuksia ja parantaa niiden tuloksia. Myös työpaikkoja säilyy tai jopa syntyy teollisten symbioosien kautta.¹⁷

Lisätietoja Sitran verkkosivuilta:
<http://www.sitra.fi/talous/teolliset-symbioosit>

EK ja jäsenliitot selvittävät sääntely-ympäristön pullonkauloja, joita purkamalla teollisiin symbiooseihin perustuvaa liiketoimintaa saataisiin vauhditettua.

¹⁶ Eskola & Lempiäinen, 2013.

¹⁷ Tulokset perustuvat Sitran helmi-maaliskuussa 2014 suorittamaan kyselyyn, johon osallistui 90 yritystä.

Suomesta Euroopan menestyksekkäin uudistuvan teollisuuden koti

Suomalainen teollisuus asettaa riman korkealle: se tavoittelee kansainvälistä eturivin menestystä. Teollisuus vastaa itse tehokkuudestaan ja kilpailuvalteistaan, mutta kilpailu sekä toimintaympäristön joustavuus ja avoimuus määräävät sen, mihin teollinen valmistus ja sitä tukevat palvelut sijoittuvat. Suomen kannalta on elintärkeää, että maamme nähdään houkuttelevana sijaintimaana teolliselle toiminnalle myös tulevaisuudessa.

Teesi 1

Verotuksen ja sääntelyn liipaisinsormi saatava vihdoon kuriin.

Jokaisella yrityksellä on vastuu oman menestyksensä raivaamisessa. Avoimilla markkinoilla verotuksella ja sääntelyllä on kuitenkin ratkaiseva vaikutuksensa yritysten kustannuksiin ja siten yritystoiminnan ja investointien kannattavuuteen.

Pahimmillaan jatkuvasti kiristynvä sääntely ja verotus lisäävät kansantalouden kustannuksia ja lopulta kasvattavat tarvetta teollisuuden erityistuille – tämä on vanhanaikaista teollisuuspolitiikkaa, johon ei ole varaa palata.

Hallitusohjelmiin ei kaivata korulauseita, vaan selkeää osoitusta siitä, että päättäjät tekevät oman osuutensa suomalaisen toimintaympäristön uudistamisessa. Veropäätösten ja sääntelyn tempoilu on lopetettava. Teollisuus ja siihen liittyvät palvelut tarvitsevat konkreettisia tekoja kustannustaakan pienentämiseksi.

- Maan hallituksen on sitouduttava askel askeleelta alentamaan teollisuuden ja siihen liittyvien toimialojen kustannuksia. Haitallinen sääntely tulee purkaa välittömästi.
- Tulee perustaa puolueeton asiantuntijaelin, jonka tehtävänä on arvioida lainsäädännön ja veropäätösten vaikutuksia yrityksille ja työllisyyteen.
- Verotusta on laskettava terveelle tasolle ja sen tulee olla ymmärrettävää ja ennustettavaa.
- Julkinen talous on saatettava kestävälle polulle rohkeasti menoja alentamalla.
- Suomen ei pidä ottaa käyttöön sellaista sääntelyä, joka on kansainvälistä käytäntöä ja EU:n vaatimuksia kireämpää.

EK julkistaa tarkempia linjauksia julkisen talouden ja verotuksen kysymyksistä marraskuussa 2014 sekä sääntelystä tammikuussa 2015.

**Maajohtaja Lauri Peltola,
Stora Enso Oyj**

"Miljardin euron biojalostamo on 30 vuoden investointi. Kuka uskaltaa rakentaa sellaisen Suomeen, jos poliittiset päättäjät muuttavat vuosittain toimintaympäristön ja investointiedellytykset erilaisiksi?"

Tempoilu lamaannuttaa investointeja

Yrityksillä ei ole keinoja suojautua toimintaympäristöön liittyviltä poliittisilta riskeiltä. Niiden on vain kyettävä luottamaan siihen, että investointien kannattavuus ei heikkene jälkikäteen tehtyjen poliittisten päätösten seurauksena.

Teollisia investointeja tehdään jopa vuosikymmeniksi eteenpäin. Siksi toimintaympäristöä on kehitettävä pitkällä sihdillä:

- Yritykset odottavat poliittiselta päätöksenteolta johdonmukaisuutta ja ennakoitavuutta yli vaalikausien.
- Infrastruktuuria ja digitaalista toimintaympäristöä tulee rakentaa määrätietoisesti tulevaisuuden tarpeisiin, jotta tuotannontekijöitä voidaan hyödyntää tehokkaasti ja kestävästi.
- Poliittisen päätöksenteon on oltava teknologianeutraalia ja tuettava yritysten markkinaehtoisia valintoja. Näin investointipäätökset voidaan tehdä aidosti kysynnän ja tarjonnan perusteella.

Teesi 2

Kannustetaan uusia ideoita sekä osaavia ja innostuneita tekijöitä: investoidaan tutkimukseen, koulutukseen ja kansainvälistymiseen.

Mitä nopeammin maailma muuttuu, sitä selvemmin Suomen tärkein vahvuustekijä erottuu: nyt ja tulevaisuudessa Suomi kasvaa tutkimuksesta ja osaamisesta. Teknologia kuitenkin muuttuu kiihtyvää vauhtia. Uudet innovaatiot syntyvät nopeasti ja korkean teknologian tuotteiden elinkaari lyhenee. Tutkimus- ja innovaatiopanostusten pitää kasvaa ja ne tulee kohdentaa entistä tarkemmin ja kansainvälistymistä tukien. Erityisesti pk-yritykset tarvitsevat kasvaakseen ja kansainvälistyäkseen oikeanlaiset palvelut oikeaan aikaan.

Osaamista pitää taukoamatta päivittää ja tämä on aiempaa enemmän myös työntekijän vastuulla. Uudet teknologiat muuttavat työn luonnetta ja aikaisemmin yhden yrityksen sisällä tehty työ voi löytyä nyt pieninä paloina maailmalta. Teollisuudessa oppisopimuskoulutuksella on erityinen asema. Samalla kun kilpailu työpaikoista maailmalla kasvaa, myös työntekijöiden ja ammatinharjoittajien kansainvälistyminen on välttämätöntä. Kielitaidon pitää olla kunnossa.

- Koulutusjärjestelmän on uudistuttava siten, että se tukee osaamisen jatkuvaa päivittämistä, työssä oppimista ja yrittämistä. Korkeakoulujärjestelmään on luotava vahvempia yksiköitä ja osaamiskeskittymiä sekä lisättävä yrittäjä- ja tutkimus- ja tieteenalojen horisontaalista yhteistyötä. Uusien teknologioiden vaatimia taitoja on vahvistettava kaikilla koulutusasteilla.
- Innovaatorahoitusta tulee lisätä. Uusia välineitä ei tarvita, vaan nykyiset on pantava kuntoon, mukaan lukien SHOK-yksiköt. Tulee edellyttää konkreettisia tuloksia ja mitata ne oikein. Päätavoitteeksi on asetettava onnistuneiden t&k-investointien lisääntyminen erityisesti pk-yrityksissä. Rahoitusta tarvitaan joustavammin kansainvälisiin hankkeisiin ja konsortioihin.
- Kansainvälistymiseen on panostettava muodostamalla alueellisia Team Finland -keskuksia. Team Finland -verkoston on kehitettävä asiakaslähtöisiä innovaatio- ja kansainvälistymispalveluja pk-yritysten tarpeisiin. Tätä tulee tehdä yhteistyössä yritysverkostojen (kauppakamarit, Suomen Yrittäjät) kanssa.
- Julkisen sektorin hankinnoissa on hyödynnettävä eturivin innovaatioita kaiken kokoisten yritysten tarjoamana. On sitouduttava käyttämään vähintään 1 % uusien teknologioiden ja palveluiden ostoon.

Vuorineuvos Jorma Eloranta

” Yritysten osaaminen ratkaisee pelin. Kuitenkin julkinen valta ja ammattiyhdistysliike vaikuttavat olennaisesti siihen, onko Suomi yritystoiminnalle houkutteleva ja kilpailukykyinen pelipaikka. Nyt liian usein ei ole.”

Teesi 3

Otetaan kaikki tehot irti tuotantopanoksista – antaa energian, rahoituksen ja datan virrata. Eikä logistiikasta ole varaa tinkiä.

Tavaroiden ja palveluiden tuotanto vaatii isoja panostuksia. Jos maassa on suuri määrä työvoimaa ja se on tiheästi asutettu, huonommillakin laitteilla voi pärjätä. Tämä ei päde Suomeen.

Suomen väestö on pieni ja työtä tekevien ihmisten määrä supistuu entisestään väestön ikääntyessä. Maahanmuutto ja työurien pidentäminen auttavat, mutta lisäksi tarvitaan panostuksia, jotka kompensoivat työvoiman niukkuutta.

Jos työvoima ei riitä, tulee investoida tuotantopanoksiin – analysoida tietoa, hankkia rahoitusta uuteen teknologiaan ja saada energiaa tuotannon pyörittämiseen. Niukan työvoiman maalla ei siis ole varaa ylikuormittaa veroilla ja sääntelyllä niitä panoksia, joiden ansiosta työ riittää pidemmälle. Näihin kuuluvat energia, rahoitus ja omistaminen sekä data.

Tämäkään ei riitä harvaan asutetussa, raaka-ainerikkaassa ja logistisesti haastavassa maassa. Lisäksi Suomi tarvitsee tie-, rata-, satama- ja lentokenttäverkoston, jonka ansiosta ihmiset, raaka-aineet ja tavarat liikkuvat vaivattomasti maan rajojen sisällä ja näiden ulkopuolelle. Ei ole järkeä tuottaa Suomessa tavaroita, jos niitä ei saada maasta ulos.

Energia

- On varmistettava energian kilpailukykyinen hinta sekä monipuoliset energialähteet samalla kun siirrytään kohti hiilineutraalia energiaa. Energiaomavaraisuutta on parannettava ja toimitusvarmuudesta huolehdittava. Energian eri tuotantomuotoihin liittyviä lupa- ja valitusmenettelyjä on nopeutettava ja karsittava.
- Energia- ja ilmastopoliittisen ohjauksen tulee edistää avoimia ja tehokkaita, kilpailuun perustuvia energiamarkkinoita. Siinä ei tule käyttää päällekkäisiä ohjausmekanismeja. EU:n prioriteettina tulee olla globaalisti sitovien ja tasapuolisten ilmastovelvoitteiden aikaansaaminen. Eurooppalaisille hiilivuotosektorin yrityksille on hyvitettävä päästökaupasta aiheutuvat suorat ja epäsuorat lisäkustannukset.
- Energiaverotuksen perusrakenne on muutettava EU:n komission direktiiviehdotuksen mukaisesti, jotta vähennetään päästökaupparektorin päällekkäistä ohjausta. Energiaverotus on saatettava asteittain mahdollisimman lähelle energiaverodirektiivin minimitasoa.
- Energiapolitiikassa ei tule tehdä ratkaisuja, jotka vääristävät uusiutuvaa raaka-ainetta jalostavan teollisuuden raaka-ainemarkkinoita.

Toimitusjohtaja Kjell Forsén, Vaisala Oyj

”Vaisala on kirkkaasti alansa johtava yritys globaaleilla markkinoilla. Tämän on mahdollistanut suomalainen huippuosaaminen, joka on turvattu jatkossakin. Jotta yritys pääsee globaaliin johtoasemaan, pitää tehdä tiukkoja valintoja sekä epämurkavia päätöksiä. Keskiarvoistamisella ei päästä huipulle.”

Rahoitus

- Yritykset tarvitsevat monipuolisesti eri rahoituslähteitä ja rahoittajia globaalisti. Rahoitusmarkkinoiden sääntelyä tarvitaan, mutta se ei saa estää kannattavien investointien rahoitusta.
- Kasvuyrityksen listautuminen monenkeskiseen kaupankäyntiin (esim. pörssin First North -listalle) ei saa johtaa osinkoveron kiristymiseen.
- Pienet pörssiosingot on säädettävä verovapaiksi ja ulkomaisten pääomasijoitusten verotukselliset esteet poistettava.
- Vienninrahoitusjärjestelmän ketteryyttä ja kilpailukykyä on parannettava.
- Alku- ja kasvuvaiheen pääomasijoitusmarkkinoiden kehittymistä on tuettava markkinaehtoisesti.
- Pk-yritykset tarvitsevat tietoa erilaisista rahoitusvaihtoehdoista. Siksi Finnveran palvelutarjontaa tulee täydentää rahoitusneuvonnalla.

Data

- Digitaalista liiketoimintaa ei luoda rajoittavalla sääntelyllä ja lisäkustannuksilla, vaan poistamalla liiketoiminnan esteitä.
- Uusi teollinen informaatiotalous vaatii tuekseen selkeän lainsäädännöllisen kehikon, joka tukee datan liikkuvuutta. Tiedon omistajuus ja liikkuvuuden pelisäännöt on määriteltävä niin, että ne luovat tasapuoliset kilpailuedellytykset yrityksille EU:ssa ja sen rajojen ulkopuolella. Sopimusvapaus on säilytettävä.
- Julkisten tietovarantojen avaamista on jatkettava. Näin luodaan uusia liiketoimintamahdollisuuksia.
- Immateriaalioikeuksia koskevan sääntelyn pitää vastata digitaalisen toimintaympäristön vaatimuksia, eikä kansallinen sääntely saa heikentää suomalaisten yritysten kilpailuasemaa.

Logistiikka

- Liikenneväylät on pidettävä kunnossa ja logistiikkaketjun toimintavarmuus taattava elinkeinoelämän tarpeiden mukaisesti.
- Logistista kilpailukykyä ei saa heikentää uusilla veroilla tai maksuilla. Logistiikkaan kohdentuvan ympäristösääntelyn tulee olla tasapuolista kilpailijamainhin verrattuna.

Professori Anssi Vanjoki, Lappeenrannan teknillinen yliopisto

"Nyt tulee kiirehtiä uudistuksia, joilla kyetään lisäämään työn joustavuutta. Yhtä välttämättömiä ovat tuottavuutta parantavat panostukset tutkimukseen, koulutukseen sekä yhteiskunnan laajamittaiseen digitalisoimiseen."

Teesi 4

Työmarkkinat kasvun esteestä kasvun mahdollistajaksi.

Valtiot ja talousalueet käyvät tiukkaa kilpailua siitä, kuka tarjoaa yrityksille ja niiden työpaikoille parhaat puitteet. Työmarkkinoiden toimivuus on keskeinen tekijä, joka vaikuttaa yritysten maantieteelliseen sijoittumiseen.

Suomessa säilyvät tulevaisuudessakin ne toiminnot ja tehtävät, jotka pystytään täällä tuottamaan muita maita kustannustehokkaammin ja kilpailukykyisemmin. Nykyisistä työpaikoista kiinni pitäminen ei kuitenkaan riitä: on saatava yritykset kasvuun sekä houkuteltava ulkomaisia yrityksiä Suomeen.

ETLAn arvion mukaan suomalaiset työmarkkinat polarisoituvat. Meille jää sekä matalan tuottavuuden palvelutoimintoja että toisaalta korkean lisäarvon huippuosaamista. Työmarkkinoiden rakenteita muuttavat myös digitalisaatio, arvoketjujen pilkkoutuminen sekä väestön ikääntyminen. Tämä heijastuu väistämättä työmarkkinoiden sopimustoimintaan – olemme isojen uudistusten edessä.

Tulevaisuudessa työehdoista ei voi sopia laajoilla keskitetyillä sopimuksilla, jotka määritellään mekaanisesti ylhäältä alas. On voitava sopia joustavammin ja paikallisemmin: toimipaikkatasolla tai jopa henkilökohtaisesti. Vain näin suomalainen työ voi säilyä kansainvälisen kilpailun puristuksessa.

- On lisättävä mahdollisuutta sopia työehdoista yksilöllisesti.
- Tarvitaan entistä joustavampia tapoja työntekoon.
- Työnteon pitää olla aina kannattavaa.
- Työvoiman liikkuvuutta on parannettava sekä Suomen sisällä että maan rajojen läpi.

Työmarkkinoiden kehitystarpeisiin paneudutaan tarkemmin EK:n Tulevaisuuden työmarkkinat -hankkeessa syksyllä 2014.

Kasvun manifesti yritysten toimintaympäristön kehittämiseksi

1 Verotuksen ja sääntelyn liipaisinsormi saatava vihdoin kuriin.

- Maan hallituksen on sitouduttava askel askeleelta alentamaan teollisuuden ja siihen liittyvien toimialojen kustannuksia. Haitallinen sääntely tulee purkaa välittömästi.
- Tulee perustaa puolueeton asiantuntijaelin, jonka tehtävänä on arvioida lainsäädännön ja veropäätösten vaikutuksia yrityksille ja työllisyyteen.
- Verotusta on laskettava terveelle tasolle ja sen tulee olla ymmärrettävää ja ennustettavaa.
- Julkinen talous on saatettava kestävälle polulle rohkeasti menoja alentamalla.
- Suomen ei pidä ottaa käyttöön sellaista sääntelyä, joka on kansainvälistä käytäntöä ja EU:n vaatimuksia kireämpää.

2 Kannustetaan uusia ideoita sekä osaavia ja innostuneita tekijöitä: investoidaan tutkimukseen, koulutukseen ja kansainvälistymiseen.

- Korkeakoulujärjestelmä tulee uudistaa vahvemiksi yksiköiksi. Uusien teknologioiden vaatimia taitoja on vahvistettava kaikilla koulutusasteilla.
- Innovaatorahoitusta tulee lisätä. Uusia välineitä ei tarvita, vaan vanhat on pantava kuntoon, mukaan lukien SHOK-yksiköt. Tulee edellyttää konkreettisia tuloksia ja mitata ne oikein.
- Julkisen sektorin hankinnoissa on hyödynnettävä eturivin innovaatioita.
- Tulee muodostaa alueellisia Team Finland -keskuksia, joissa tarjotaan asiakaslähtöisiä innovaatio- ja kansainvälistymispalveluja erityisesti pk-yritysten tarpeisiin. Tätä työtä tulee tehdä yritysverkostojen (kauppakamarit, Suomen Yrittäjät) tiiviissä ohjauksessa.

3 Otetaan kaikki tehot irti tuotantopanoksista – antaa energian, rahoituksen ja datan virrata. Eikä logistiikasta ole varaa tinkiä.

- Suomi tarvitsee kilpailukykyistä energiaa ja monipuolisesti eri energialähteitä. EU:n energia- ja ilmastopolitiikassa tulee asettaa päästöjen vähennys ainoaksi sitovaksi kokonaistavoitteeksi.
- Suomen ja EU:n on kirittävä globaalin digitalouden etulinjaan. Datan pitää voida liikkua ja sillä pitää voida tehdä bisnestä. Lainsäädäntö on päivitettävä digiaikaan.
- Yritykset tarvitsevat monipuolisesti eri rahoituslähteitä ja rahoittajia globaalisti. Sääntelyä tarvitaan, mutta se ei saa estää kannattavien investointien rahoitusta. Vienninrahoitusjärjestelmä on uudistettava ketteräksi ja kilpailukykyiseksi.
- Liikenneväylät tulee nähdä investointina, ei kulueränä. Logistista kilpailukykyä ei saa heikentää uusilla veroilla tai maksuilla.

4 Työmarkkinat kasvun esteestä kasvun mahdollistajaksi.

- On lisättävä mahdollisuutta sopia työehdoista yksilöllisesti.
- Tarvitaan entistä joustavampia tapoja työntekoon.
- Työnteon pitää olla aina kannattavaa.
- Työvoiman liikkuvuutta on parannettava sekä Suomen sisällä että maan rajojen läpi.

Nämä linjaukset ovat syntyneet yhteistyössä suomalaisen yrityskehityksen kanssa. Seuraavat henkilöt ovat olleet tukemassa hanketta EK:ssa. Kiitämme lämpimästi!

JORMA ELORANTA, vuorineuvos

- Aiemmin toimitusjohtajana seuraavissa yrityksissä: Metso Oyj, Kvaerner Masa-Yards Oy, Patria Industries Oyj, Finvest Oy. Varatoimitusjohtajana Jaakko Pöyry -konsernissa.
- Hallituksen puheenjohtaja: Neste Oil Oyj, Suominen Oyj, Uponor Oyj, ZenRobotics Oy, Tekniikan Edistämisseätiö, Hallitusammattilaiset ry. Hallituksen jäsen: Cargotec Oyj. Hallituksen varapuheenjohtaja: Suomen Messusäätiö.

KJELL FORSÉN, toimitusjohtaja

- Toimitusjohtaja, Vaisala Oyj
- Tätä ennen pitkä ura Ericssonilla johtotehtävissä Suomessa ja ulkomailla.
- Puheenjohtaja: EK:n Liiketoiminnan uudistuminen -valiokunta. Johtokunnan jäsen: Teknologian tutkimuskeskus (VTT). Hallituksen jäsen: Kansainvälinen kauppakamari ICC Suomi.

MATTI LIEVONEN, toimitusjohtaja, vuorineuvos

- Toimitusjohtaja, Neste Oil Oyj
- Tätä ennen pitkä ura UPM-Kymmene Oyj:ssä, viimeksi Hieno- ja erikoispaperit -toimialan johtajana.
- Hallituksen puheenjohtaja: Kemianteollisuus ry, Nynas AB. Hallituksen jäsen: Elinkeinoelämän keskusliitto EK. Hallintoneuvoston puheenjohtaja: Ilmarinen. Hallintoneuvoston jäsen: Suomen Messut. Neuvottelukunnan jäsen: Huoltovarmuuskeskus.

JARI PAASIKIVI, toimitusjohtaja, vuorineuvos

- Toimitusjohtaja, Oras Invest Oy
- Tätä ennen pitkä ura Oras Oy:n johtotehtävissä, viimeksi konsernijohtajana.
- Hallituksen puheenjohtaja: Kemira Oyj, Oras Oy, Teknologiateollisuus ry, Tikkurila Oyj. Hallituksen jäsen ja varapuheenjohtaja: Varma Keskinäinen työeläkevakuutusyhtiö. Hallituksen jäsen: Elinkeinoelämän keskusliitto

LAURI PELTOLA, maajohtaja

- Suomen maajohtaja, Stora Enso Oyj
- Viestinnän, brändin rakentamisen ja yhteiskuntasuhteiden johtotehtävissä aiemmin Nordeassa, Metsä Groupissa ja Nokialla.
- Hallituksen jäsen: Metsäteollisuus ry. Hallintoneuvoston jäsen: Eläkevakuutusyhtiö Varma.

MATTI RUOTSALA, yritysjohtaja

- Operatiivinen johtaja ja toimitusjohtajan sijainen, Fortum Oyj
- Aikaisempia tehtäviä: Oy Valtra Ab:n toimitusjohtaja ja AGCO Corporationin johtaja. Sitä ennen ura KCI Konecranes -yhtymässä (mm. operatiivinen johtaja ja toimitusjohtajan sijainen) sekä Kone Oyj:ssä.
- Hallituksen puheenjohtaja: PKC Oyj, Teollisuuden Voima Oyj, Kemijoki Oy. Hallituksen varapuheenjohtaja: Componenta Oyj. Hallituksen jäsen: Oy Halton Group Ltd.

TUOMO RÖNKKÖ, hallitusammattilainen

- Pitkä ura Ahlströmillä mm. Ahlström Machineryn toimitusjohtajana, myöhemmin Elter Groupin toimitusjohtaja.
- Hallituksen puheenjohtaja: mm. Maintpartner Group, LeftShoe Company, Palta ry, Lappeenrannan teknillinen yliopisto.

ANSSI VANJOKI, professori

- Professori Lappeenrannan teknillisessä yliopistossa
- Johtotehtävissä Nokia Oyj:ssä yli kaksi vuosikymmentä ja 3M Corporationissa yli kymmenen vuotta.
- Hallituksen puheenjohtaja: Amer Sports Oyj. Hallituksen jäsen: Basware Oyj, Koskisen Oy. Hallituksen puheenjohtaja useissa kasvuyrityksissä.

KRISTIINA WESSMAN, toimitusjohtaja

- Toimitusjohtaja, Plastep Oy
- Jäsen: EK:n Yrittäjävaltuuskunta. Puheenjohtaja: Parempi Heinola ry.

- Ali-Yrkkö, J. 2013.** Mysteeri avautuu: Suomi globaaleissa arvoverkostoissa. Helsinki: Taloustieto Oy (ETLA B257). URL: http://www.etla.fi/wp-content/uploads/mysteeri_avautuu_low_res.pdf.
- Chui, M., Löffler, M. & Roberts, R. 2010.** The Internet of Things. McKinsey Quarterly. URL: http://www.mckinsey.com/insights/high_tech_telecoms_internet/the_internet_of_things.
- Deloitte 2014.** Suomalaisen teollisuuden tulevaisuus. Kilpailukyky vaatii rohkeita innovaatioita. URL: <http://www2.deloitte.com/fi/en/pages/manufacturing/articles/suomalaisen-teollisuuden-tulevaisuus.html>
- Eloranta, J. (TEM 2012):** Investointeja Suomeen - Ehdotus strategiaksi ja toimintaohjelmaksi Suomen houkuttelevuuden lisäämiseksi yritysten investointikohteena. URL: https://www.tem.fi/index.phtml?C=100721&s=4169&xm_lang=fi&xm_mode=edit&xmid=4757
- Eskola, P. & Lempiäinen, R. 2013.** Teolliset symbioosit – edistävät materiaalien resurssiviisasta hyödyntämistä ja tuovat uutta liiketoimintaa. Motiva Oy. URL: http://www.motiva.fi/files/8125/Teolliset_symbioosit_Ymparisto_ja_Terveys-lehti_16_9_2013.pdf.
- Holmström, B., Korkman, S. & Pohjola, M. 2014.** Suomen taluskriisin luonne ja kasvun edellytykset. URL: <http://vnk.fi/hankkeet/talousneuvosto/julkaisut/holmstrom-korkman-pohjola-25022014/fi.pdf>.
- IW Consult GmbH (2013):** Industry as a growth engine in the global economy. URL: http://businessseurope.s3.amazonaws.com/documents/Report_IW_Koln.pdf.
- Järvenpää, R. 2013.** Mistä on palveluvienti tehty? Kauppapolitiikka - Taloudellisten ulkosuhteiden aikakauslehti. URL: <http://www.kauppapolitiikka.fi/public/default.aspx?contentid=277194>.
- Kauhanen, A. 2014.** Tulevaisuuden työmarkkinat. Elinkeinoelämän tutkimuslaitos ETLA. Raportit No 3. URL: <http://www.etla.fi/wp-content/uploads/ETLA-Raportit-Reports-30.pdf>.
- Kauppalehti, 12.05.2014.** Tässä ovat Suomen 76 salaista menestyjää. URL: <http://www.kauppalehti.fi/omayritys/tassa+ovat+suomen+76+salaista+menestyjaa/201405681881>
- Löffler, M. & Tschiesner, A. 2013.** The Internet of Things and the future of manufacturing. McKinsey. URL: http://www.mckinsey.com/insights/business_technology/the_internet_of_things_and_the_future_of_manufacturing.
- Maliranta, M. (2014):** Kustannuskilpailukyky kasvumestyksen ehtona. Mittausta, osatekijöitä ja tulkintaa. Helsinki: Taloustieto (ETLA B264).
- McKinsey Helsinki (2014):** Teollisuus tulevaisuudessa: Mitä voimme vielä tehdä Suomessa?
- Simon, H. 1990.** Speerspitze der deutschen Wirtschaft. Wiesbaden: Zeitschrift für Betriebswirtschaft (ZfB) 60(1990)9.
- Sitra.** Teolliset symbioosit. URL: <http://www.sitra.fi/talous/teolliset-symbioosit>
- Työ- ja elinkeinoministeriö TEM. 2014.** Teollisuus osana elinvoimaista elinkeinorakennetta: Teollisuuden globaalit trendit, Suomen teollisuuden tilanne sekä uudistuvan suomalaisen teollisuuden askelmerkit. Työ- ja elinkeinoelämän julkaisuja, Innovaatio, 20/2014. URL: http://www.tem.fi/files/40071/TEMjul_20_2014_09062014.pdf.

EK:n linjauksia yhteiskunnan kehittämiseksi

- Kasvun manifesti (syyskuu 2014)
- Julkinen talous ja verotus (marraskuu 2014)
- Tulevaisuuden työ ja työmarkkinat (joulukuu 2014)
- Sääntely (tammikuu 2015)

Elinkeinoelämän keskusliitto EK

PL 30 (Eteläranta 10), 00131 Helsinki

Puhelin 09 420 20

ek@ek.fi

www.ek.fi

Twitter: @Elinkeinoelama

Lisätietoja:

Leena Mörttinen

Johtaja

Kilpailukyky ja kasvu

Puhelin 09 4202 2533, 050 521 7269

leena.morttinen@ek.fi

Twitter: @LMorttinen

Jari Konttinen

Asiantuntija

Kilpailukyky ja kasvu

Puhelin 09 4202 3223, 040 575 2081

jari.konttinen@ek.fi

Twitter: @jarikonttinen

Julkaisun toimitus:

Satu Toivonen, EK

Raportti internetissä:

www.ek.fi/julkaisut

Ulkoasu: Arja Nyholm, Jumo Oy

Syyskuu 2014